

**SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE YEREL TOPLUM ÇALIŞMALARINDAN
YARARLANMA: BİR EYLEM ARAŞTIRMASI**

Tuğba SELANİK AY

DOKTORA TEZİ

Danışman Doç. Dr. Handan DEVECİ

Eskişehir

Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Ekim, 2010

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa No</u>
ÖZET.....	ii
ABSTRACT.....	v
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI.....	viii
ÖNSÖZ.....	ix
ÖZGEÇMİŞ.....	xi
İÇİNDEKİLER.....	xiii
ÇİZELGE LİSTESİ.....	xviii
ŞEKİL LİSTESİ.....	xix

BÖLÜM

1. GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Sosyal Bilimler ve Sosyal Bilgiler.....	3
1.3. İlköğretimde Sosyal Bilgiler Dersinin Yeri ve Önemi.....	5
1.4. Sosyal Bilgiler Programı.....	7
1.5. Sosyal Bilgiler Dersinde Yerel Toplum Çalışmalarının Yeri ve Önemi.....	11
1.6. Sosyal Bilgiler Dersinde Yerel Toplum Çalışmaları	
Kullanımına Yönelik Etkinlikler.....	16
1.6.1. Yerel Toplumda Yer Alan Kurum ve Kuruluşlardan	
Yararlanma.....	21
1.6.1.1. Gezi.....	21
1.6.2. Yerel Toplumda Yer Alan Kişilerden Yararlanma.....	25
1.6.2.1. Sözlü Tarih Çalışmaları.....	25
1.6.2.2. Kaynak Kişi Davet Etme Çalışmaları.....	28
1.6.2.3. Aile Katılımının Sağlandığı Çalışmalar.....	29
1.6.2.4. Sergi Çalışmaları.....	32
1.6.3. İnternet ve Kütüphane Kaynaklarından Yararlanma.....	34
1.6.3.1. İnternet Kaynaklarından Yararlanma.....	34
1.6.3.2. Kütüphane Kaynaklarından Yararlanma.....	35
1.6.4. Özel Günler ve Güncel Olaylardan Yararlanma.....	36

1.6.4.1. Özel Günlerden Yararlanma.....	37
1.6.4.2. Güncel Olaylardan Yararlanma.....	37
1.7. Yerel Toplum Çalışmaları Bakımından	
Sosyal Bilgiler Programının İncelenmesi.....	41
1.8. Araştırmanın Amacı.....	45
1.9. Araştırmanın Önemi.....	46
1.10. Sayıtlılar.....	46
1.11. Sınırlılıklar.....	47
1.12. Tanımlar.....	47
2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	48
2.1. Türkiye’de Yapılan Araştırmalar	48
2.2. Yurtdışında Yapılan Araştırmalar	52
3. YÖNTEM.....	56
3.1. Araştırmanın Modeli.....	56
3.1.1. Eylem Araştırmasında Araştırmacının Rolü.....	58
3.1.2. Eylem Araştırmasında Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması.....	60
3.2. Ortam.....	62
3.3. Katılımcılar.....	63
3.4. Verilerin Toplanması.....	68
3.5. Verilerin Analizi ve Yorumlanması.....	70
4. BULGULAR.....	72
4.1. Yerel Toplum Çalışmaları Kapsamında	
Gerçekleştirilen Etkinlikler.....	73
4.1.1. Kütüphane Araştırması Etkinliği.....	73
4.1.2. Kaynak Kişi Davet Etme (Zabıta) Etkinliği.....	81
4.1.3. Kaynak Kişi Davet Etme (Halk Eğitim Merkezi	
Müdür Yardımcısı)Etkinliği.....	85
4.1.4. Kaynak Kişi Davet Etme (Polis) Etkinliği.....	90
4.1.5. Sunu Hazırlama (Sivil Toplum Kuruluşları) Etkinliği.....	96

4.1.6. Kitap Toplama Kampanyası Etkinliği.....	103
4.1.7. Dosya Oluşturma (TEMA) Etkinliği.....	105
4.1.8. Engellilere Yardım Projesi Etkinliği.....	110
4.1.9. Çevre Bilinçlendirme ve Ağaçlandırma Kampanyası.....	115
4.1.10. Bağımsız Öğrenci Etkinliği.....	118
4.1.11. Çalışma Yaprağı (Yasalar) Etkinliği.....	121
4.1.12. 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı Etkinliği.....	125
4.1.13. Sözlü Tarih Çalışması Etkinliği.....	128
4.1.14. Sınıf Anayasası Etkinliği.....	136
4.1.15. Mahalle Modeli Oluşturma Etkinliği.....	139
4.1.16. Alan Gezisi Düzenleme (İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü) Etkinliği.....	146
4.1.17. Dosya Oluşturma (Bakanlıklar) Etkinliği.....	151
4.1.18. Dosya Oluşturma (Cumhurbaşkanlarımız) Etkinliği.....	155
4.1.19. Sınıf Meclisi Etkinliği.....	159
4.1.20. Tatbikat ve Drama Etkinliği.....	164
4.1.21. Tarih Sergisi Etkinliği.....	168
4.1.22. Aile Anayasası Hazırlama Etkinliği.....	174
4.2. Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeğinden Elde Edilen Bulgular.....	180
5. SONUÇ TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	184
5.1. Sonuç.....	184
5.1.1. Yerel Toplumda Yer Alan Kurum ve Kuruluşlardan Yararlanma Kapsamında Gerçekleştirilen Etkinliklere İlişkin Sonuçlar.....	184
5.1.1.1. Alan Gezisi Düzenleme (İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü) Etkinliğine İlişkin Sonuçlar.....	185
5.1.2. Yerel Toplumda Yer Alan Kaynak Kişilerden Yararlanma Kapsamında Gerçekleştirilen Etkinliklere İlişkin Sonuçlar.....	186
5.1.2.1. Kaynak Kişi Davet Etme Etkinliklerine İlişkin Sonuçlar.....	187

5.1.2.2. Sözlü Tarih Etkinliğine İlişkin Sonuçlar.....	190
5.1.2.3. Tarih Sergisi Etkinliğine İlişkin Sonuçlar.....	191
5.1.2.4. Aile Anayasası Etkinliğine İlişkin Sonuçlar	193
5.1.3. İnternet ve Kütüphane Kaynaklarından Yararlanma Kapsamında Gerçekleştirilen Etkinliklere İlişkin Sonuçlar.....	194
5.1.3.1. Sunu Hazırlama (Sivil Toplum Kuruluşları) Etkinliğine İlişkin Sonuçlar.....	194
5.1.3.2. Dosya Oluşturma (Tema) Etkinliklerine İlişkin Sonuçlar	195
5.1.3.3. Çalışma Yaprağı (Yasalar) Etkinliğine İlişkin Sonuçlar.....	198
5.1.3.4. Kütüphane Araştırması Etkinliğine İlişkin Sonuçlar.....	199
5.1.4. Özel Günler ve Güncel Olaylardan Yararlanmaya İlişkin Sonuçlar.....	200
5.1.4.1. 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı Törenine İlişkin Sonuçlar.....	201
5.2. Öğrencilerin Sorun Çözmeye Yönelik Olarak Gerçekleştirdiği Etkinliklere İlişkin Sonuçlar.....	202
5.2.1. Kitap Toplama Kampanyası Etkinliğine İlişkin Sonuçlar.....	202
5.2.2. Engellilere Yardım Kampanyası Etkinliğine İlişkin Sonuçlar.....	203
5.2.3. Çevre Bilinçlendirme ve Ağaçlandırma Kampanyası Etkinliğine İlişkin Sonuçlar.....	204
5.2.4. Bağımsız Öğrenci Etkinliğine İlişkin Sonuçlar.....	205
5.2.5. Sınıf Anayasası Etkinliğine İlişkin Sonuçlar.....	206
5.2.6. Sınıf Meclisi Etkinliğine İlişkin Sonuçlar.....	206
5.2.7. Tatbikat ve Drama Etkinliğine İlişkin Sonuçlar.....	208
5.3. TARTIŞMA.....	210
5.4. ÖNERİLER.....	215

5.4.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler.....	215
5.4.2. Araştırmaya Yönelik Öneriler.....	216
EKLER.....	217
I. Eskişehir İl Milli Eğitim Müdürlüğü Araştırma İzin Belgesi.....	217
II. Video Kontrol Listeleri.....	218
III. Öğrenci Kişisel Bilgi Formu.....	242
IV. Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutum Ölçeği.....	244
V. Görüşme Soruları.....	246
VI. Veli İzin Formu.....	248
VII. Oregon Eyalet Üniversitesinden Alınan “Eylem Araştırması” Dersine Ait Sertifika.....	249
KAYNAKÇA.....	250